СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 55. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 9. марта, 1927. VOL. XXXV. No. 55. Jersey City, N. J., Wednesday, March 9. 1927. THREE CENTS

НАЙВИСШИЙ СУД ПРОТИ ОБЕЗПРАВЛЮВАННЯ МУРИНІВ

СУД ЗНОСИТЬ СТЕЙТОВИЙ ЗАКОН, ЩО ПОЗБАВЛЯЄ МУРИНІВ ВИБОРЧОГО ПРАВА.

ВАШИНҐТОН, 7. марта. — Найвисший Суд Злучених Держав розглядав нині питаннє конституційности закона стейту Тексасу, який відбирає Муринам право голосувати при правиборах („праймеріс"). Суд признав одноголосно сей закон противним конституції.

Справа, як звичайно, прийшла під розгляд суду на основі позву пошкодованого. Позивав др. Никсон, Мурин з Ель Пасо, в стейті Тексас, а позивав він повітових виборчих урядників. Хоча д-ра Никсона позбавлено на основі тексаського стейтового закона права голосувати в правиборах у демократичній партії, мимо сього Найвисший Суд одноголосно признав, що й се противиться постановам 14-ої поправки до американської конституції, в якій говориться про рівноправність рас в Америці.

АНҐЛІЯ Й ЯПАН ГОТОВІ ДО РОЗОРУЖНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ЗГОДЖУЮТЬСЯ НА ВІДБУТТЄ КОНФЕРЕНЦІЇ ТРОХ ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ.

ВАШИНГТОН, 8. марта. — Уряди Анґлії й Япану заявили американському урядови, що вони готові відбути конференцію для зменчення морських зоружень, хочби в конференції мали взяти участь лишень три великі морські держави.

Уряд сподіється, що се становище Америки, Анґлії й Япану може наклонити Францію й Італію не бойкотувати конференції, але брати в ній хочби півщиру участь.

АМЕРИКА ЗНОВА ВИСИЛАЄ ВІЙСКА ДО НІКАРАҐВИ.

ВИСАДЖЕНО НОВИХ ПІВТОРА ТИСЯЧІ МАРИНАРІВ.

МАНАҐВА, Нікараґва, 8. марта. — В порті Корінто висаджено нині нових 1,600 американських маринарів. Зі сього числа вислано 135 відразу до Матаґальпи, де їх має бути потрібно для охорони життя й маєтку Американців.

Тогосамого дня відїхав з Нікараґви анґлійський кружляк, котрого приїзд до Нікараґви наробив свого часу тільки шуму в політичних кругах Америки.

Американський уряд каже, що він готов посередничити межи воюючими партіями Нікараґви, щоби довести до якогось порозуміння межи ними.

НОВИЙ СЕНЗАЦИЙНИЙ ПРОГИБІЦИЙНИЙ ПРОЦЕС.

НЮ ЙОРК, 8. марта. — Під проводом судді Інча отворено нині в бруклинськім федеральнім суді процес проти 33 людий, обжалованих за пачкованнє пива. Мали вони мати великий бровар на Стетен Айленді та розвезли звідти товару на грубі міліони долярів. Трох членів сього заговору, батько й два сини, не станули на суді.

БОРОТЬБА ЮНІЙ ПРОТИ КОМУНІСТИЧНИХ АҐІТАТОРІВ

НЮ ЙОРК, 8. марта. — Межинародна Юнія Кушнірських Робітників, що кілька днів тому назад розвязала місцеву злучену раду кушнірських робітників, у якій провід вели комуністи, видала нині заклик до робітників сього промислу, щоби вони записувалися в юнію для зазначення своєї льояльности супроти юнії в її боротьбі проти комуністичних інтриґантів.

Відозва юнії перечисляє довгий ряд закидів комуністичних провідників місцевої ради. Межи инчим говориться, що кілько разів в якійсь шапі виринав якийсь клопіт та робітники тратили роботу, то комуністичні урядники в юнії дбали передовсім за охорону інтересів своїх партійних товаришів, занедбуючи зовсім інтереси других робітників. Раді закидується безпотрібну розтрату тисячів юнійного гроша.

ЗАБИВ ЖІНКУ, ПОКЛИКАВ СВЯЩЕНИКА И ПОПОВНИВ САМОВБИЙСТВО.

НЮ ЙОРК, 8. марта. — О. Джана Шеридена, айриського католицького священика, розбудив нині коло 3. години в ночи телефон. Його парохіянин, шофер Алойзій Джосеф, кликав його до смертельної постелі своєї жени, яку він самий вбив. Як священик одівся й зійшов на вулицю, його там уже ждав Джосеф. По дорозі вступили до брата Алойзія Антона та всі три прийшли в дім Алойзія.

На долівці кухні лежала його жена, з постріленою головою. Як священик сказав, що вона вже нежива, Алойзій шепнув, „Отче, я жалую" і з тими словами вирвав з кишені револьвер та приложив собі до голови. Присутні кинулися його здержати, але тут грянув вистріл і Алойзій повалився на землю. Покликали амбулянс та відставили до шпиталю. Лікарі заявили, що надії на його виздоровленнє майже нема.

СТРАШНИЙ ВЧИНОК МАТЕРИ-ІМІҐРАНТКИ ЗІ СТИДУ ЗА РОДИНУ.

РЕД БЕНК, Ню Джерзі, 7. марта. — Пані Кристина Стовбел, жена італійського іміґранта Стовбла, котрий колись звався Ставоля, застрілила на смерть свою 16-літну незамужну дочку Розу, як вона вродила дитину. Дитина померла в кілька мінут після смерти матери.

Поліція арештувала сейчас матір та осадила її в арештах. З нею арештовано як важних свідків двоє дітий вбийниці. Всіх дітий у Стовблів девятеро.

АРЕШТУЮТЬ НЕДІЛЬНИХ ГРАЧІВ.

КЕМДЕН, Сав Каролайна, 6. марта. — На приказ стейтового уряду арештовано тут нині 10 людий, які в неділю рано грали в ґолфа. Арештовано їх на основі закона про святкованнє неділь, який вже має сто літ віку.

ХТО ЗАВИНИВ ВІЙНУ ЧИ ХТО ЗА НЮ ВІДПОВІДАЛЬНИЙ.

БЕРЛІН, 6. марта. — На привитанню, яке йому владила Ліґа Німецьких Орґаніаацій, заявив професор Шотвель, що німецький уряд зробив велике і хосенне діло, коли оголосив документи, які відносяться до історичної події з 1914 року, яка викликала світову війну. Коли другі держави підуть слідом Німеччини і оголосять свої документи, буде можна визнатися в тім складнім питанню, хто спричинив війну. Проф. Шотвель заявляє, що не треба ставити питаннє: хто винен, що вибухла світова війна, але красше ставити це в формі відповідальности за вибух війни.

„СВОБОДА ПЕРЕСВІДЧЕНЬ".

Один з найвизначнійших наших сучасних письменників Микола Хвильовий дійшов недавно до висновку у низці статтей, що радянська література мусить для зміцнення своїх основ звернутись за джерелами творчости до Европи, а зірвати із впливом Москви. Слід додати, що Хвильовий — щирий комуніст. За ці його критичні погляди про сумнівну вартість офіціяльно-комуністичної літератури, фабрикованої на фунти, центральний комітет української комуністичної партії звільнив його із становища редактора журналу „Червоний Шлях" у Харкові, і з ним його однодумця Ярового. На їх місце ввійшло аж 5 нових членів до редакції: Затонський, Хвиля, Юренець, Коряк і Куліш. Важко розвиватись літературі в такій атмосфері, де письменника за його літературні погляди судить партія.

З РОЗПУКИ.

В Минську Мазовецькім безробітний Зиґ. Залеський в приступі розпуки вхопив за револьвер і став стріляти до жінки і дітей. Жінку тяжко зранив, а хлопчиків 12-літнього, 9 літнього і 7-літнього зранив легко. Легко тому, що вони кинулися втікати. Останній вистріл віддав до себе і впав на місці трупом.

СИН СТРІЛЯЄ ДО БАТЬКА!

В Дрогобичі 16-літний Мечислав Оріх зробив замах на свойого батька, віддаючи на нього два револьверові стріли. До цього намовила його мама, яку старий Оріх — налоговий пияниця часто побивав. Вона викликала сина зі Львова, де він вчився кравецтва, поскаржилася йому і обоє вирішили забити Оріха. Коли старий Оріх, заливаючись кровю, впав на землю, мати з сином утікли. Поліція зловила їх і вони тепер у слідчій тюрмі.

КАРА СМЕРТИ І ПРОФ. АЙНШТАЙН.

„Берлінер Таґеблят" розписав цікаву анкету на тему: чи кара смерти повинна бути скасована. Більшість учених висловлюється проти неї. Сензаційною є відповідь проф. Айнштайна, одного з найбільших сучасних умів, який каже так: „Не можу зрозуміти, чому суспільність не могла би виключати із своєї громади одиниць, які є суспільними шкідниками. Хто вказує на державні органи як недосконалі, не дає ще переконуючого арґументу. Коли суд засуджує когось на досмертну вязницю, то це нічим не ріжниться від кари смерти. Кажуть, що кара смерти розбуджує низькі інстинкти глядачів. Це трапляється лише тоді, коли люди наслідком шкідливого виховання вважають кару актом помсти, замісць уважати її змаганням суспільности до щораз кращого розвитку"... Ясно, що погляди Айнштайна не торкаються таких держав, де нема одної суспільности і де мотиви помсти перемішані з оцінкою даного вчинку.

ВЕСЕЛА ХРОНІКА.

У Парижі істнує союз студентів бувшої архітектурної школи. Ці інжиніри занедбують свої членські обовязки певно не менше, як члени наших численних товариств. Управа мусіла дійти до стану розпуки, коли зредаґувала правила, повні гіркого сарказму, які розіслала своїм членам. Таких 10 заповідей варто повторити і в нас: 1. Не ходи ніколи на збори. 2. Колиж уже йдеш, спізнись. 3. Коли погода тобі не до вподоби, то таки не йди. 4. Коли ти прийшов на збори, вишукуй усі можливі хиби та недостачі управи товариства. 5. Не бери на себе ніколи такої чи иншої функції, бо вигіднійше критикувати, ніж приймати участь у праці. 6. Коли тебе не виберуть до управи, не показуй свого обурення, а коли виберуть, не звертай найменшої уваги на засідання. 7. Коли голова товариства спитає тебе про погляд в якійсь справі, заяви, що не маєш нічого сказати. Але негайно після засідання скажи кожному, як на твою думку треба було справу змінити. 8. Сам не роби ти нічого, з вимком необхідного, а коли инші члени безкорисно жертвують своїми силами та талантом для добра товариства, кричи скрізь, що товариство є в руках кліки. Свої вкладки плати як найпізніще, а коли можливо — ніколи. 10. Не старайся приєднувати нових членів; нехай за це дбає сам голова.

СМЕРТЬ НА ЗАЛІЗНИЧІМ ТОРІ.

В Підбірцях о год. 9-тій вечером переїздила через тор залізничий фіра, на якій вертали домів господарі з Каменополя: Іван Студницький, Щас-Шпунар і Іван Звора. Нечайно надїхав поїзд зі Львова і розірвав фіру на кусники. Всі три господарі згинули на місці. Так само коні. Рампа не була спущена, тому згадані господарі спокійно пустилися переїздити через тор.

ТАКИ КРАЩИЙ ЛІКАР НІЖ ВОРОЖКА.

Угорчак Іван зі Замарстинова дістав корчі жолудкові. Не хотів іти до лікаря, бо не вірив в лікарську штуку. Зате за порадою свашок пішов до „ворожки", одної сторожихи при вулиці Вірменській у Львові. Сторожиха заординувала йому напиток, такий, що Іван напившись, мало що духа не віддав. Не було иншої ради, як відвезти хорого до шпиталю. Тут лікарі ствердили, що цим напитком від „ворожки" був спирт денатурований. Виполокали йому жолудок, хорий перележав в шпиталю і прийшов до себе. Мабуть вже тепер віритиме в штуку лікарську...

БАНДИТИЗМ У ПОЛЬЩІ.

Дня 3. грудня 1926 р. перед судом присяжних у Яслі засудили на смерть через повішення бандитів: Михайла Малжинського та Владислава Лабая зпід Фриштака за замордування о. Омеляна Менцінського, декана та пароха в Маластові, повіт Горлиці. — Банда зломників, що з успіхом наводила страх на Сокальщину, попала в руки поліції; є це Іван Роґуш зі Львова, Роман Кобилка та Арнольд Моравський із Сокаля. — Одночасно арештували „гультайську чвірку", що грабила купців, які вертались із Львова до Городка; є це три сіямські брати Домарадські і Іван Осьмакевич з Ярини. — У селі Мостки, львівського пов., двох селян Врублевських поранило в суперечці сокирою третього: Михайла Голубця. — Лісничий державних лісів у Тарнові, Іван Воцяк, поводиться із селянами як із звіриною: стріляє з дубельтівки і вбиває одного з них на місці. — Численних випадків орґанізування нападів на хати селян і по малих містах не зрахуєш так само як щоденної та щонічної хроніки львівського бандитизму.

ЗА ПОРАДОЮ РАБІНА...

Господареві з Ісай (повіт Турка) Пилипови Галишину не велися діти. Жидівка Сура Шнайдер порадила йому поїхати на пораду до комарнянського рабіна. Пилип послухав. Рабін йому порадив: коли жінка буде знову в тяжі, всі в хаті мають в пятницю постити; жінка має вродити дитину в сусідній хаті. Жінка зайшла в тяжу, виконано приписи рабіна, дитина прийшла на світ, а по несповна двох тижнях померла на запалення легких. Порада рабіна коштувала двіста золотих.

НЕОБЕРЕЖНА МАТИ.

З Бидґощі (Польща) повідомляють про страшний випадок, який мав місце в селі Чаплі (Поморє). Селянка того села, миючи підлогу, поставила котел з горячою водою біля лавки, на котрій сиділи її діти — 5-літний синок і 4-літня донька. Діти, бавлячись, впали в котел і так попарились, що після 10 хвилин повмирали в страшних муках.

Необережна мати збожеволіла.

СОВІТСЬКИЙ ВПЛИВ В КИТАЮ

МОСКВА, 4. марта. — Кореспондент французької газети Ле Матен, Джуль Завервайн прибув до Москви, а звідси виїде далі до Китаю, щоби розглянутися в китайських відносинах. Він заповідає, що схоче бути безстороннім і буде оповідати тільки те, що буде бачити власними очима.

В Москві хотів він переконатися, звідки прийшло до того, що совіти тішаться в Китаю так великим впливом і прийшов до такого заключення: В світовій війні Китай станув по стороні аліянтів. Верзальський договір одначе не дав їм нічого, вони вийшли з порожніми кишенями. Одні совіти зреклися своїх привілеїв, які мала царська Росія в Китаю і завели з Китаєм вільну торговлю. Те саме мусіла зробити і Німеччина, бо таке наказував їй верзальський договір. Совіти віддали Хінцям територію здовж залізниці в Східних Хінах, довгу на 18,000 кільометрів, яка була в посіданню Росії. В Москві заложили університет званий „Сун-Ят-Сен університет для китайських робітників", в якім побирає науку кількасот молодих Китайців, з яких многі є на утриманню совітського уряду. Для них удержує уряд величаву хінську бібліотеку. В той спосіб здобули собі совіти симпатію кантонського уряду і значні впливи в Китаю, хоч сам нарід на загал відноситься до комунізму неприхильно.

КАНТОНЦІ РОЗБИВАЮТЬСЯ НА ҐРУПИ.

ШАНГАЙ, 7. марта. — Кантонська армія загарбує чимраз більшу територію. Завдяки влучній аґітації має рівнож за собою і населенне. Та мимо сего переходить вона важну внутрішну кризу. Кантонці стоять перед розколом партії на дві фракції. Одну буде становити ліве крило політичної партії (Куомінтанґ), а другу військові лідери.

ЯПОНІЮ НАВІСТИЛО ЗНОВА ЗЕМЛЕТРЯСЕННЄ.

ТОКІО, 8. марта. — Міста Осаку і Кобе навістило землетрясенне, яке тревало 3 мінути. З Осаки доносять, що наслідком цего згинуло там 11 осіб а 92 зістало раненими. Богато людей віднесло важкі ушкодження в однім з театрів рухомих образів. З Кобе доносять рівнож про нещасливі випадки. Між иншими затонула там американська туристка. В часі землетрясення находилася вона на містку, по якім сходила до корабля Каліфорнія, яким мала вертати до Америки. Через землетрясенне полетіла в воду, з якої її ще не видобуто.

Ще не знати, як далеко сягало землетрясенне. Доносять одначе з ріжних сторін, що землетрясенне спричинило великі пожежі та переполох серед людности. І не диво, бо у всіх перед очима страшна катастрофа з 1923 року, яка потягнула за собою 99,311 жертв в людях, не рахуючи 103,733 ранених і 43,476 затратившихся. Шкода, яку поніс край від того землетрясення, виносила $5,000,000,000.

ЧЕМНІ, АЛЕ ЗА ГРОШІ.

ПАРИЖ, 8. марта. — Мароканські племена, які віднайшли пропавших в пустині ураґвайських летунів, привезли їх ціло до села, положеного біля міста Пуерто Кансадо. Звідти вислали до міста делеґацію і зажадали окупу згл. винагороди. Ураґвайський уряд повідомив французський конзулят, що годиться виплатити стільки, скільки тільки зажадають, коби тільки випустили летунів живими. Правдоподібно добють торгу сегодня і летуни опиняться на волі.

ПІЗНАЄ ПИСЬМО ПО ГОЛОСІ.

БЕРЛІН, 7. марта. — Професор Сайвері виступив в кримінальнім процесі перед судією Юрґенсом як новий знаток. Він науково доказує, що може розпізнати з тону голосу людини, чи вона є автором певного письма чи ні. З письма може вона рівнож заключати про тон мови того, що писав. Коли нового експерта взяли адвокати на допити, він трохи зашпотався, бо помилився в характеристиці одного з суддів. З того приводу було доволі сміху в суді.

МІЛІОНЕР КАВБОЄМ.

БЕРЛІН, 7. марта. — Др. Едмунд Стиннес, найстарший син помершого маґната Гуґа Стиннеса, попав в нові непорозуміння зі своєю матірю і жінкою. Мати зробила зарядцем майна молодшого сина, що дуже вразило Едмунда. Непорозуміння так заострилося, що Едмунд Стиннес бере розвід з жінкою і покидає Европу. Каже, що він вже рішений покинути Европу і виїхати до Америки до Каліфорнії. Тут буде шукати зміни життя і буде кавбоєм та возьметься до хову худоби.

Стиннеси втратили по війні свій міліярдовий маєток, якого вартість представляє тепер $30,000,000. Над тим маєтком родина так завзято працює по судах, що кажуть, що весь він пропаде, бо зїдять його кошта процесів.

ПОШУКУЮТЬ ЗА АЛЬБАНСЬКИМИ МАПАМИ.

ВІДЕНЬ, 7. марта. — З рамени югославянського уряду роблять в Австрії всі заходи, щоби видістати давні воєнні мапи Альбанії, яких вживав підчас війни австрійський ґенеральний штаб. Треба їм мабуть їх на случай конфлікту з Італією. Мимо сего, що уряд готов за них добре заплатити, годі їх дістати, бо забрала їх Італія сейчас по завішенню збруї, ще заки заключено верзальський договір. Можна їх хиба тепер набути від приватних людей, бувших офіцирів австрійського ґенерального штабу.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РЕЛІҐІЙНІСТЬ ЯК ПОКРИШКА ДЛЯ ХРУНІВСТВА

В Америці не минає тепер просто одного дня, щоби ґазети не принесли вісти про якийсь спільний виступ представників найріжнійших церков і віроісповідань. Співділають зі собою не лишень люди ріжних релігійних переконань, але навіть провідники церков. Читаємо одного дня, що тут злучилися римо-католицькі священики, протестантські пастори й проповідники та жидівські рабіни в орґанізацію для поборювання филі злочинів в Америці. То знова священики, пастори й рабіни злучилися для спільного поборювання самогубства серед американської шкільної молодежи. То знова священики, пастори й рабіни побиваються разом за „прочищеннем американської сцени", і таке инче.

Не треба з того робити заключення, що ріжниця межи католицизмом, протестантизмом а жидівською вірою затирається або що боротьба межи тими церквами ослабає. Ні, боротьба ведеться далі, але свою міжцерковну боротьбу не переносять вони поза церкви. В національних справах вони виступають разом, бо тут вони всі вважаються американськими. Американізм обєднує їх всіх та уможливляє співділаннє.

Отсе поступованнє американських священиків, проповідників і рабінів може послужити нам добрим мірилом для поступовання декотрих українських священиків. „Віра і Наука", орґан українських євангеликів на українських землях під польською кормигою, принесла в І. числі зі сього року фотоґрафічну знимку листа українського греко-катол. пароха українського села Воскресінець до начальника польського сиротинця. В сьому листі український священик, з повним підписом свого імени й гідности, — „ксьондз Юзеф Смеречиньскі, ґр. Кат. Проборщ" просить "вельможнего пана начельніка", щоби він приняв до польського католицького сиротинця Дмитра Гаврищака, неправного сина Анни, місцевої нужденної зарібниці, бо "насі Українци" не можуть його приняти для браку фондів. Правда, пише „ксьондз проборщ", „євангеліци українськи" радоби приняли сироту, але тоді вони виховалиби дитину в єреси. Тому, каже „ксьондз проборщ", „нехай Поляци ґо пшиймов до охронкі — дзєцко спокойне й учціве — муґл би кєдись з нєго биць ужитечни обиватель Польскі"...

Маємо осьтут найкращий образ народного хрунівства та безмежної подлости. Маємо осьтут релігійного фанатика, який ненавидить Українців другої віри до того степеня, що дитину рідного народа віддасть скорше чужому народови на те, щоби виховали його на яничара, якби мали її взяти українські люди та виховати на Українця, але й другої віри. Маємо тут примір тої страшної деморалізації, до якої доводить єзуїтська школа деякі слабі характери нашого народа.

Чи тепер ще можна дивуватися, що наш народ готов білим зелізом випікати сю єзуїтську ґанґрину?

Війна.

Дня 22. червня 1922 р. в Березові Нижнім печеніжинського повіту в Галичині згорів „Польскі Дом Людови Товаржиства Школи Людовей''. Хто підпалив його, так і остало невідомим. „Товаржиство Школи Людовей'' є се давне польське товариство, яке має за ціль польщити українську Галичину через закладання польських шкіл в українських селах, де є хоч кілька римо-католиків. Треба пригадати, що в 1922 р. в Галичині згоріло богато польських дворів, вбито цілий ряд польських урядовців, знищено кілька залізничих мостів і військових маґазинів і т. д. Була се акція української революційної орґанізації проти польської окупаційної влади і польського населення, яке ту владу підпирало. Можливо, що й „Польскі Дом Людови'' в Березові Нижнім спалила та сама українська орґанізація.

Коломийський кружок „Товаржиства Школи Людовей'' звернувся з сього приводу до староства в Печеніжині, щоб воно наложило на громаду Березів Нижній **контрибуцію,** значить, заставило її повернути шкоду, яку понесло Товариство через спалення згаданого дому. Староство в Печеніжині зволило сьому домаганню і рішенням з 30. падолиста 1923 р. „наложило на Березів Нижній згадану контрибуцію, мотивуючи се тим, що громада не допильнувала, щоби „Польскому Домови Людовому'' нічого не сталося. Громада внесла відклик до Станиславівського Воєвідства, але воно затвердило рішення староства. Тоді громада внесла відклик до Найвищого Адміністраційного Трибуналу в Варшаві, який рішенням з 27. грудня 1926 р. **так само затвердив рішення староства.**

Сим рішенням Найвищого Адміністраційного Трибуналу дуже радіють польські політики і польська преса. Вони кажуть, що як на українських землях станеться якому Полякови чи якій польській установі яка шкода, то за сю шкоду повинна відповідати українська громада, — все одно, чи відкриється, що цю шкоду зробили Українці, чи не відкриється, хто її зробив (як се було в Березові Нижнім); — бо ясно, що шкоду Полякови зробив з політичних причин Українець.

Ми не будемо критикувати рішення польського Найвищого Адміністраційного Трибуналу зі становища права, — бо се на ніщо не придасться. Право все було, є й буде висловом відношення сил у державі. В звичайних відносинах сього не видно так виразно, зате в таких відносинах, які тепер маємо в Польщі, видно се як на долоні. Польська більшість у соймі творить такі закони, які їй потрібні для поневолення українського народу, а польські державні уряди так „виконують право", як сього потрібно для поневолення українського народу. Рішення польського Найвищого Адміністраційного Трибуналу не має очевидно ніякої законної підстави, бо нема в Польщі закона, який постановляв би, що за злочин, коли злочинці не є викриті, відповідає громада, на якої території злочин сповнено. Але польський Адміністраційний Трибунал „виконує право" так, як сього треба Польщі, щоби кинути пострах на Українців, — і на се ніякі „правні арґументи" не поможуть.

І коли ми пишемо про сей факт, то з иншої причини, а саме, щоби звернути увагу на те, що в рішенню польського Найвищого Адміністраційного Трибуналу знайшло вислів **„право війни".** Се тільки підчас війни за ворожий акт проти ворожої армії команда ворожої армії накладає контрибуції й инші ще тяжші кари (прим. розстрілювання заложників і т. д.) на місцеве населення.

З сього ясно бачимо, що польський Найвищий Адміністраційний Трибунал стоїть на тім, що між Польщею й українським населенням **істнує далі стан війни** і тому за спалення „Польского Дому Людового" в Березові Нижнім наложив на громаду контрибуцію, себто таку кару, яку знає тільки „воєнне право".

Так польський Найвищий Адміністраційний Трибунал учить Українців, поневолених Польщею, що **Польща веде далі проти них війну,** аж доки вони зовсім не піддадуться на її ласку й неласку.

Хто не хоче піддаватися, мусить зрозуміти, що Польща веде проти нас війну, — **і воювати проти Польщі!**

Може запитаєте: Яким способом?

Спосіб мусить знайтися, і в історії народів є таких способів богато.

Та передовсім треба зрозуміти, що з нами Польща воює і ми мусимо з нею воювати.

Праґа, 18. лютого 1927.

Проф. Др. М. Лозинський.

Храм св. Софії в Царгороді.

Пляни обновлення.

Теперішний храм св. Софії в Царгороді стоїть на томуж місци, де цар Константин здвигнув був церкву тогож імени в роції 326 по Різдві Христовім, коли зробив Византію (Царгород) столицею Римської Держави. Свята Софія се грецьке слово і значить тільки, що Божа Мудрість, котра то назва відноситься до Сина Божого — Ісуса Христа.

Ця первісна святиня збудована царем Константином була знищена пожежою в році 532 по Р. Х., що вибухла в наслідок революційного повстання.

Тогож року на тому самому місци почав тодішний цар Юстініян будову нової о много величавійшої церкви з матеріялу більше відпорного проти вогню. Пять літ пізнійше вже був закінчений цей препишний памятник заповнений незмірними скарбами ріжної мистецької й дорогоцінної оздоби. Глядячи з приємностю на завершену ним святиню, цар Юстініян в радіснім захопленню сказав: „Соломоне, я тебе перевисшив!" Цей храм так і остався по нинішний день найкращим твором византійської православної архитектури в усьому православному світі.

Коли Турки в маю 1453 року добули Царгород, змасакрувавши тисячі християн, що шукали захисту в храхі св. Софії і обрабувавши цю церкву з усіх її величезних і нечисленних дорогоцінностий, перетворили її в турецький мечет (божницю). Турецький султан Могамет II., завойовник Царгороду, вступивши в храм і беручи його в посідання для ізляму, не міг надивуватися його величностю і красою.

Попавши в магометанські руки, храм св. Софії утратив дуже богато зі своєї величавости через занедбаннє і занепад. Так тягнулося аж до р. 1849, коли то султан Абдул Мешід зарядив загальну направу. Так то теперішний вид храму в сути дуже мало що відмінний від первісного, збудованого Юстініяном.

Теперечки-ж цей архитвір православного церковного будівництва знайшовся знова в сумнім стані занепаду, так що без поновної направи грозить йому руїна. Особливо ушкоджена і подіравлена криша храму, через котру затікає дощ і постійно збільшує нищеннє муру і неоцінених художних оздоб.

Цей сумний стан храму св. Софії, що загрожує її істнованню, стягнув на себе увагу **Американського Інституту Архитектів,** котрий постановив вжити всего свого впливу на достичні власти, щоб як найскорше запевнити фізичну обнову храму св. Софії в Константинополю, котрий то храм являється найвисшим архитвором византійського мистецтва, як що не найбільшим архитвором **всіх часів.**

Хоч міжнародне положеннє під теперішню хвилю не дуже сприятливе для успішних переговорів з Туреччиною в цій справі, всеж таки Інститут Американських Архитектів має надію, що турецькі власти віднесуться прихильно до пропозиції, щоб, з уваги на архитектурну вартість, Американці на свої кошти підприняли направу св. Софії і відновили її первісний стан.

Св. Софію задумують перемінити в салю до танців.

Велике занепокоєннє в кругах архитектів, що вважають св. Софію найкращим зразком византійського мистецтва, викликала вістка про замір, обернути св. Софію в салю танців.

Горстка великих купців мала зробити турецькому правительству предложеннє, щоби перетворити теперішний мечет, а колишній храм св. Софії в салю танців, через те, що будівля не надається більше для релігійного вжитку.

З огляду на численні вельми радикальні реформи переведені в життє в послідних кількох роках, ба навіть місяцях, в Туреччині, можна легко повірити і в поголоску про недалеку заміну св. Софії в салю для публичних забав.

Адже в Туреччині проведено богато важнійші і дразливійші зміни та обнови як: скасованнє султанату та каліфату, закинення ношення Фезу, усуненнє заборони ставити на прилюдних місцях статуї і подоби людські, дозвіл для турецьких жінок показуватися між людьми з незаслоненим обличчам, і т. и.

Тим то уладженнє салі танців у св. Софії являється лише підрядною реформою в новітній Туреччині і то такою, що дуже підхлібить національній і релігійній гордости і зарозумілости Турків, що в такий спосіб нарешті позбудуться колишньої християнської святині, що була їм завше сіллю в очах.

Це може статися тим лекше і скорше, що в самій варварській Туреччині взагалі нема архитектів, які би обстоювали за артистичною й історичною вартостю св. Софії.

Священик д-р **М. Копачук**

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Голійоцький. — Не в тім річ, хто пише, чи ґром. Буката чи ґром. Чорний чи хто другий, а в тім, що пише і як розбирає шкільну справу. Ніколи не треба мішати особистих порахунків чи ураз зі справою загальною. Треба вести дискусію про справу школи, а не про особи.

„Свій". — Ваша допись буде поміщена. Припізнилася вона таки з Вашої вини. Редакція кілька разів уже звертала увагу читачам не скорочувати ніяких слів; та Ви видно взяли сю пораду одним ухом, але зараз пустили другим. Через те у Вашій дописі повно скорочень: Ви ніколи не пишете „український", але все лищень „укр.". Ви не даєте цілого „будинку", а лишень „буд.", так що не знати, чи не маєте Ви на думці якої „будки". Ви обтинаєте кождого „поляка" на „пол." і таке инче. Наслідок Вашого щадження часу чи чорнила такий, що редакція мусить Вашу всю допись переписувати, — та, як звичайно, відложити на троха свобіднійший час. Якби Ви були пішли за порадою редакції, то й допись булаби була поміщена давно.

І. П. Ч., Ютика. — Ні, се неправда, що послідними часами число червоношкірих Індіянів в Америці зменчується. 30 літ тому назад начислювали їх у цілих Злучених Державах не цілу чвертку міліона душ. Від того часу кождого року число їх росло. В 1926 році подавали їх число урядово на 349,964 особи.

Бернард Шов.

ДІТИ НЕВИГОДОЮ.

Досвідчені родичі, коли хтось боронить перед ними діточих прав, ставлять зовсім природно питання, чи діти мають право робити все, що їм до вподоби. Найкращою відповідю на це є запит, чи старші мають право робити все, що їм до вподоби. Ці два випадки є зовсім такі самі. Старша зла особа не може робити всього, що їй забагнеться, так само як не має до цього права нечемна дитина. Принціпіяльно нема ріжниці між правами дитини і старших; ріжниця між ними істнує тільки щодо обставин. Приймаємо, що старшу особу можна карати тільки силою закону; навіть, коли вона є цим законом карана, тоді особа, якій вона зробила кривду, не має права виступати як суддя, трибунал або виконавець кари. Правда, що працедавці поводяться так щоденно із своїми робітниками; але такої обставини не виправдуємо і не вважаємо її сутою; вона є тільки капіталістичним зловживанням, якого ніхто у принціпі не боронить. Про взаємини дитини з родичами або нянькою ніхто не дискутує, тому, що вони є невідхильні. Не можна вести безстороннього судового слідства в кожному випадку, коли поведінка дитини є погана. А дозволити дитині поводитись погано, не спонукуючи її неприємним способом до того, щоби вона була свідомою свого поганого вчинку, значило би її псувати. Тому-то старші мусять протиділати їй до певного рода, не основуючись на нічому більше як тільки на своїй совісти, щоби дитина не зазнала несправедливости або нечемности. Ця акція може бути потоком лайки, який кінчиться скаженими ударами, що завдають біль і наводять страх; вона може бути напімненням, що розбуджує викиди совісти, або може бути кепкуванням, яке доводить дитину до почування сорому та покори, або врешті проповідю, яка прокине в дитині віру, що вона є малим окаянним сотворінням на дорозі до пекла. Дитина не має в усіх цих випадках ніякої оборони крім чемности та совісти старшої особи; і старші не повинні би цього забувати, бо в цьому лежить важка відповідальність.

А тепер приходять инші труднощі. Від такої важкої відповідальности не можна звільнити осіб слабого характеру або малого розуму. З другого-ж боку не можна замучувати дітьми людей з високими прикметами характеру та розуму.

Дитина є вічно рухливим, крикливим сотворінням, з ненаситною жадобою знання, а тим самим з божевільною завзятостю звертається із ріжними питаннями. Коли дитина мусить сидіти в кімнаті з високоінтеліґентною і вразливою дорослою особою, тоді їй треба сказати, а навіть інколи її примусити, щоби сиділа тихо і не говорила, а це нарушує її здоровля, є неприродним домаганням, несправедливостю, жорстокостю і себелюбством, яке не знає толеранції. Наслідком цього є те, що високоінтеліґентна і вразлива людина передає дитину няньці, яка не має нервів і тому може видержати більше гомону, але одночасно не має вагань чутливої совісти і тому може бути для дитини дуже поганим товариством.

Тепер доходимо до центрального пункту факту: факту, якого ніхто не признає, хоча він є точним розясненням жахливої системи вязнення дітей та знущань над ними, які ми прикриваємо такими лицемірними поняттями як „виховання'', „дисципліна", „формування характеру", тощо. А тим фактом є просто те, що дитина є для дорослих невигідною. Що більше: ця невигода стає щораз більше нестерпною, в міру того, як старша особа стає більше освіченою, вражливішою і щораз глибше занятою духовою працею. Коли дитина бавиться, вона є криклива, і повинна бути криклива; Нютон при праці є спокійний, і повинен бути спокійний. Дитина повинна проводити більшість свого часу на забаві, так само як старший при праці. Я не маю тут на думці людей, які цяцькаються собою і доходять до смішного стану нервової недуги, так, що врешті не уявляють собі можливости праці підчас метушні, яка здорових людей радує та підбадьорує. Я є певний, що якби люде мали вибирати між життям серед невпинного діточого гомону і життям там, де ніколи цього гомону й не було, то всі люде із здоровим тілом і душею воліли би невгаваючий шум, ніж невгаваючу тишу. Одначе природна ситуація не примушує нас до такого вибору. Нема ніякої причини, чому діти та старші не могли би себе взаїмно бачити так часто, як це є в інтеріесі обох сторін; але не більше і не менше. Навіть тепер ви не є примушені вибирати між двома крайностями: післати дитину до пансіону (себто позбутись її під менш-більше лицемірним претекстом) або держати її завсіди в хаті.

Більшість працюючих людей або посилає нині свої діти до публичної школи або викидає їх за двері. Таким робом родичі находять для себе розвязку. Не є це розвязка для дітей, так само як не є розвязкою справи для кози привязати її шнурком на полі, або для неоподаткованого собаки: лапати його на вулиці. Це доказує тільки, що в ніодній суспільній клясі нема людей, які хотіли би добровільно зносити товариство своїх дітей, а тимсамим помилковою є думка, буцімто родина дає дітям товариство з повчальними прикладами, або що родина є суспільною єдностю. Родина є в цьому випадку, — як і в численних инших — звичайним гумбуґом.

Старі та молоді не можуть ходити тою самою ходою без мук, а остаточно й без втрати здоровля для одної сторони. Коли вони сидять у зачиненій кімнаті, вони не в силі стерпіти тої самої температури і такої самої скількости свіжого воздуху. Коли навіть полишити на боці головні елементи: шуму, несупокою і цікавости, то діти можуть зовсім не звертати уваги на види, згуки, пахощі та безладдя, які стають справжнім нещастям для 50-літньої особи, а одночасно ці старші находять супокійнє щастя серед обставин, які для дітей є невимовною нудьгою. І коли всеж таки згідно з нашою системою ми звалюємо всіх їх на купу до одної хати і впевняємо, що вони щасливі, і коли ми таке своєрідне щастя вважаємо основою чесноти, то причина цього в тім, що при дискусії над родинним життям ми ніколи не говоримо про якихсь сучасних дорослих або дітей, чи про такі инші реальні предмети, але завсіди про такі ідеали як „Родинне огнище", „Вплив матері", „Батьківська опіка", „Піетизм синів", „Обовязок", „Привязання", „Родинне життя" та инші ідеали, які без сумніву є дуже вигідними фразами, але які приймають без доказів факт, яким робом вплив матері або опіка батька виглядають у дійснім житті, практично.

Скільки годин на тиждень проводить пересічний батько — зарібник на хліб насушний, у товаристві своїх дітей, навіть, коли мешкає разом з ними? Байдуже, чи ця родинна хата є в данім випадку кухнею злодія, а мати в ній зводницею по професії, а батько диким пянюгою; або чи родичі є аристократами, які бачуть свої діти тричі чи чотири рази у рік на свята, не частіше, ніж можуть, дарма, що одночасно є в постійних щоденних взаєминах із своєю службою, льокаями та покоївками, яких вплив і опіка є часто у хаті головними. Любов, коли її відріжнити від звичайної чемности, може істнувати або ні; коли вона істнує, тоді вона залежить або від прикмет обох любячих себе сторін, які могли би себе любити, навіть якби не були споріднені між собою або є більше чи менше хоробливим пережитком пристрасти виховання. Адже любов між дорослими людьми (коли вони є справді дорослими умово, а не звичайними дорослими дітьми) з одного боку і такими сотворіннями як діти, пересічно себелюбними та жорстокими, без свідомости, що вони є такими — таку любов не можна назвати природною.

В дійсности очевидність доказує, що лекше любити товариство собаки, ніж пересічну дитину між 6-им роком життя і її початками зрілости. Преціньжінки, які не в силі розстатись із своїми улюбленими песиками, радо висилають своїх дітей на станцію. Вони можуть говорити або навіть самі вірити, що дозволяючи своїм дітям на виїзд з хати, жертвують собою для добра своїх дітей. Але є дуже мало домашних песиків, які не почували би себе краще на місяць або два в иншім місці, а не на колінах своєї пані або вигріваючись перед печею. Крім цього твердження, що краще, коли діти є постійно поза своїм домом, перечеркує всю загально ширену сентиментальну теорію про родину. Чомуж собак задержують у хаті, а дітей проганяють?

Переклав з анг. **М. Рудницький.**

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ В АМЕРИЦІ.

Від довшого часу почали появлятися дописі в „Свободі" про реформу української школи в Америці. І це дійсно дуже важна справа, про котру гріхом було би мовчати. Та я завважую, що шановні дописувателі, замісць говорити про реформу, починають провадити дискусію між дякоучителями а професійними учителями. На мою гадку школа такою дискусією не зреформується а здеформується, бо коли гром. Чорний з Вунсакет, чи громадянин Шанайда з Дітройту, почнуть накидатися одні на других, то кождий читач подумає собі, що то хиба йде полеміка про особи а не про справу. Тому треба писати лише про справу школи, та не відбігати від теми. Ми повинні застановитись, в який спосіб можливим було би зорганізувати українську школу, а про систематичне провадження її і науку будемо говорити тогді, коли школу поставимо на сильних підвалинах. Тепер нема ще що реформувати, тай нема з ким, а як зачнемо всі реформувати, то тільки тих реформ будемо мати. що не будемо знати, котрої держатися. Ми повинні брати під увагу всі українські громади, і менші і більші, а не заниматися лише тими, в котрих вже суть Народні Доми, кооперативи, котрі мають місце на школу, бо і менші громади бажалиб своїх дітей научити рідної мови і історії. Однак вони не в силі часом оплатити і дякоучителя, а не то братися до професійного учителя. Ми знаємо се дуже добре, що професійний учитель-педагоґ може більше взірцево провадити школу ніж дякоучитель, однак треба признати, що в Америці таки дякоучителі більше провадять школи, бо вони мають більше нагоди, і за меньшу платню можуть обстояти ніж кваліфіковані професори, котрих тут в Америці є дуже мало, а без орґанізації шкільної і тих втратимо, бо бачимо самі, що школа підупадає, а причини тут не треба шукати в дякоучителях, а в браку орґанізації. Ми вже маємо стільки досвіду з українськими школами, що аж жалко споминати. Возьмім першу ліпшу громаду, та подивімся, чи всі посилають свої діти до школи. А коли ні, то нехай кожда громада, кождий батько своєї дитини відповість: чому? Між учителями і родичами заходять в нас ріжні непорозуміння, звичайно задля злого заховування дітей підчас науки. Бо признати треба, що американські діти суть по більшій части дуже прикрі, з котрими учитель не може дати собі ради, бо вдарити дитини не вільно, крикнути також ні, бо перестрашиться і т. п. На мою гадку, орґанізація української школи повинна повстати в сей спобіб: Всі фахові учителі і дякоучителі повинні скликати зізд в одній з більших українських місцевостей. На тім зізді повинні вибрати з поміж себе „Шкільну Раду", котра завідувалаб всіми школами в Америці, укладалаб систему, видавалаб потрібні підручники, установлялаб платню для учителів, провадилаб рекорд всіх шкіл, назначувалаб учителів по кілька на більші громади, а на менші громади одного учителя на кілька громад і т. п. З другої сторони громади вибиралиб зпоміж себе місцеву шкільну раду, котра булаб підвладна головній „Шкільній Раді" і наглядалаб на порядок в школі, назначувалаб по черзі одного з батьків, щоби був присутний підчас науки в школі (звичайно вечером) та в разі потреби, зажадалаб зміни учителя, чи висилала зажалення до головної „Шкільної Ради" задля нездібности учителя і т. п. На своїх місячних зборах збиралиби вкладки за дітей і висилали просто до головної „Шкільної Ради'', з котрих то вкладок оплачувалаб Шкільна Рада учителів та інспектора, котрий обіздив би час до часу школи та подавав інструкції що до науки, та полагоджував би спір чи непорозуміння в громаді, коли би які зайшли. Також повинні ми брати до школи даром сиріт, чи таких, котрих батьки не в силі оплачувати, бо в нас звичайно так буває, що за них забувається, а се є великим гріхом. Колиб так вдалося зорґанізувати, то з початку воно йшло би трохи тяжко, але з часом школа піднеслася би і стала би на рівні зі школами других народностей. З початку було тяжко й з Українським Народним Союзом, а тепер ми горді, що маємо таку велику інституцію, якої і другі народи нам позавидувалиб. Подібно може бути і зі школою, тільки треба праці і енерґії. я вірю щиро, що коли возьмемося до такого діла, то певно і ріжні наші товариства нам допоможуть і діло буде довершене.

Володимир Цісик,
8531 101 Street,
Richmond Hill, N. Y.

НАЩО НАМ РІДНОЇ ШКОЛИ.

Филі політичних, чи релігійно-політичних статий вже перекотилися; наслідки їх надійні, хоч не повні ще, та все-ж таки здається, що горизонт дещо яснійший у нас, тому належалоб нашій іміґрації забрати виразний і певний голос в справі нашого шкільництва.

В кілька тижнів після оголошення в ґазеті реферату проф. Стеткевича я написав був коротку статтю, немовби зазив до українського вчительства в справі школи, та редакція „Свободи" її не помістила. Та це знова не повинно бути для мене причиною заперестати писати статті в справах, для нас пекучих, от як тепер в справі Рідної Школи.

Тому і я почуваюся до обовязку забрати голос в справі школи й причинитися до ліпшого її розвою.

Про справу народної школи треба написати не одну, а кілька статий. Сьогодня я хочу коротко обговорити вагу рідної школи.

З дотеперішніх моїх спостережень, приходжу до висновку, що наша іміґрація, або не розуміє значіння рідної школи, або легковажить собі її, не розуміючи страшних наслідків, котрі колись мов грім з ясного неба впадуть на наші діти.

Рідна школа, це своя власна, своя народня школа. Навчання в цій школі відбуваються на своїй рідній, матірній мові.

У всіх степенях, почавши від нормальних кляс аж до університетів, викладовою мовою є народня мова. Задачею усіх народніх шкіл є:

1) навчити дитину: а) правильної вимови початкових слів б) плавного читання в) писання без ошибок чужих і своїх думок;
2) навчання граматики і складні своєї мови;
3) льоґічного думання і висказування думок;
4) навчання минувшини рідного краю й народу;
5) впоювання любови і пошани до свойого рідного;
6) дання повного виховання і знання загального.

Рідна школа має витворити людий, які працювалиб над культурним розвоем свого народу, здобути йому належне місце серед світових націй, а тимсамим побільшувати здобутки культури і цивілізації людскости.

Задача рідної школи, як бачимо, безгранична, вимоги кольосальні, а висліди непомірні!

І всі культурні народи добре розуміють значіння рідної школи, і вони її підпирають, доглядають, удосконалюють способи навчання, а найголовніще підпирають фінансово, так з державних, як і приватних, філянтропійних фондів. Якраз рідна школа допомогла культурним народам здобути визначні місця в світі, так політично, як і культурно. Бо рідна школа є вільна від чужих, злих впливів. Душа дитини не може викривитися в зеркалі чужого впливу; серце її не може охолонути байдужностю до свойого рідного, бо в кождій лінійці на письмі, або в кождім слові учителя бачить і чує, а тимсамим розуміє своє рідне, чим ще вище піднімається, розвивається, удосконалюється.

Американська дитина, на примір, любить свою Америку, любить Вашинґтона, Лінкольна і кождого Американця; в неї американські звичаї найліпші, американські річи найкращі, американські ґерої найславніщі, бо все це вона вчиться в своїй школі, американській школі, а вийшовши зі школи читає це все в своїх, американських часописях і книжках. Тому кождий Американець, є щирим Американцем, патріотом. Бо його рідною школою є школа американська.

Українська школа має дати це все українській дитині, на її рідній мові, на українській.

Тому ясно, яку велику прислугу, а тим самим як велику зміну і то додатню, може сповнити рідна школа для народу, що є в неволи, в чужому ярмі, під чужою владою, яка і старається внести свою культуру, свою мову, своє „я" в школу цього народа і внести в його душу деморалізацію.

Так само як же-ж блаженною і спасенною є рідна школа в далекій і чужій чужині, в якій тине своя дітвора в морі чужої культури і школи!

І порівняти діти цих двох націй, то яка страшна ріжниця покажеться в знанню своєї рідної мови, історії свойого народа і краю! А ще гірше, як викривленою є душа української дитини в порівнанню до американської!

А все-це лише через брак своєї рідної школи, яка є найсвятіщою і найвищою інституцією кождої нації.

П. Ковальчик,
Линден, Ню Джерзі.

ДО ВСІХ БУВШИХ НАРОДНІХ УЧИТЕЛІВ.

Прошу всіх Товаришів-учителів подати мені відворотною поштою точні і правдиві відповіді на слідуючі питання:

1) В котрому році зложили Ви іспит зрілости, кваліфікаційний, виділовий, з котрої групи?

2) Як довго Ви вчителювали і де?

3) Чи служили Ви в У. Г. А., і як довго?

4) Чи були Ви інтерновані, де і як довго?

5) Чи були Ви ранені, в полоні, де і як довго?

6) В котрому році й з якої причини покинули Ви Рідний Край?

7) Чи старалися Ви тут о вчительську посаду? Де, коли і з якої причини Ви її не одержали?

8) Теперішнє Ваше заняття?

9) Чому працюєте в „шапі", а не вчителюєте?

10) Чи „нагнала" Вас котра громада (в Америці) з учительської посади і за що?

11) Чи берете активну участь у національному життю громади, в якій живете?

12) Чи Ви жонаті, скільки маєте дітей, де живе Ваша рідня? — Прошу подати свою точну адресу.

Відповіди прошу слати на адресу:

Vladimir Bilorusky
R. F. D. № 2, Box 24,
Plainfield, N. J.

—o—

ТРЕБА ПРИЗНАТИ УКРАЇНЦЕВИ, ЩО МИ ПРИЗНАЄМО ЧУЖИНЦЯМ.

Вичитав я в Свободі, ч. 50. з дня 2. марта с. р., про того американського хеміка, що буде робити ґазоліну зі соломи.

Прочитавши сю цікаву новину, я постановив сейчас подати своїм землякам до відома, що я вже давнійше придумав спосіб виробу ґазоліни зі соломи та що вже рік минув, як я сей спосіб опатентував. Я вже навіть почав переговори з анґлійським ґовернментом за продажу сього патенту. Інжинери робили „тести", себто проби з моїм винаходом, і проби вийшли добре. Як діло буде скінчене, я донесу ще раз до ґазети.

Г. Кукіз.

ЛЮБОВНІ ТРАҐЕДІЇ.

У Варшаві застрілила з револьверу 31-літня наречена купця Чапського, який утримував її довший час, а в останніх часах нехтував нею. — Перед львівським судом ставав торговельний помічник Мінський, обвинувачений у зведенню 18-літньої служанки Топольської, звільненої у свій час за удушення дитини, якої Мінський був батьком. — 6 тижнів вязниці дістав якийсь Владислав Домарадський за те, що пробив ножем плечі своєї бувшої любки, яка після довших знущань над нею покинула його.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЯНҐСТАВН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться в неділю, дня 13. марта, в гали литовській, 628 Френклін Евеню. Проситься всіх членів прибути на означений час. Ті члени, що минувшого місяця вписалися, мають прийти і заплатити. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а уpядник 1.00 дол. — Й. Гармич, сек., 620 Alpine St.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє, що місячний мітінґ відбудеться о 1-ій год. попол., в неділю, дня 13. марта, в гали церковній, при Оклей і Райс ул. Проситься всіх членів прибути, бо є важні справи. Довгуючі члени нехай вирівнають свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — М. Барабаш, предс.; Гр. Чикало, секр.

НЮ АЛЕКСАНДРІЯ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 82, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеться дня 13. марта, о годині 1-ій пополудни, в гали парафіяльній. Котрий член не явиться на мітінґу заплатить 1 дол. кари, а урядник 2 дол. — Теодор Шиляк, секр.

ПІТСФІЛД, МАСС. Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 150, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться дня 13. марта, в церковній гали, точно о 2-ій год. пополудни. Проситься всіх членів прибути на означений час, а котрі мають залеглі місячні вкладки, то нехай принесуть, бо інакше будуть суспендовані. Будемо принимати нових членів без вступного. — Петро Шульган, предс.; Андрій Гуска, кас.; Олекса Яремій, писар.

ТЕЙЛОР, ПА. Тов. Вільна Україна, від. 187, повідомляє всіх членів, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, 13. марта, о год. 3-ій пополудни, в гали У. Р. Громади, 617 Юніон Ст., Тейлор, Па. Проситься всіх членів прибути на мітінґ, бо будуть важні справи до полагодження. Неявившийся член підлягає карі 50 ц., а урядник 1.00 дол. — Мих. Лукіян, предс.; Іван Чупрун, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Отсим подається до відома членам Тов. Укр. Січи, що місячні збори відбудуться в пятницю, дня 11. марта, о год. 7-ій вечером, в гали У. Н. Дому, 72 Моріс ул. На ці збори кождий член повинен обовязково явитись, бо є важні справи до полагодження. Звертаєсь увагу довгуючим членам, щоби прийшли і вирівнали свою належитість, в противнім разі будуть суспендовані. — В. Пасічняк, секр.

БРИДЖПОРТ, КОНН. Тов. Укр. Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що звичайний мітінґ відбудеться в суботу дня 12. марта в гали церковній, 34 Біч ул., точно о годині 7-ій вечер. Кождий член обовязаний приходити точно на час, як і рівнож платити свої вкладки кождого місяця. Хто ще не стоїть в У. Н. Союзі, то най прийде на сей мітінґ і запишеться, поки ще не запізно; приймаємо без оплати вступного. — І. Глива, предс.; М. Галькевич, секр.

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Андрея, від. 128, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що мітінґ відбудеться дня 13. марта, о годині 1-ій пополудни, в гали церковній, 2445 Іст 31-ша ул. Проситься всіх членів прибути на мітінґ, бо буде справа Сиротинця У. Н. Союза. — Волод. Каршень, секр.

РОСФОРД, О. Бр. св. Михаїла, від. 235, повідомляє своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеться дня 13-го марта, о год. 2-ій попол. в гали Укр. Нар. Дому, 173 Walnut ул. Проситься всіх членів прибути на той мітінґ, бо контрольна комісія предложить справозданнє за 3 місяці. Також буде кілька інших справ до полагодження. Також проситься членів, коли мають знакомих, що ще не є в У. Н. Союзі, най приведуть на мітінґ, бо тепер принимається без оплати вступного. Рівнож дітей повинно би більше бути в нашім відділі. — М. Денько, предс.; І. Кушнір, кас.; О. Невойда, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. Т. Шевченка, від. 349, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться дня 13. марта, о год. 2-ій пополудни в Ліберти Гол. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ, бо будуть важні справи. — Ілько Шигера, предс.; Дмитро Федина, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Василія Вел., від. 364, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, дня 13. марта, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Проситься всіх членів явитись на сім мітінґу, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару після статута. — Гр. Кавчишин, предс.; Ф. Ольховий, кас.; Й. Бiць, секр.

НОРТ ДІТРОЙТ, МИШ. Отсим подається до відома членам Тов. ім. Івана Франка, від. 146, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 13. марта, о 12-ій год. в полудне. Просимо всіх членів прийти на сі збори. Довгуючих просимо виповнити свої залеглости, бо в противнім разі втратять всі привілеї. Рівнож дається до відома українського загалу, що хто бажав би вступити в члени У. Н. Союза проситься прибути на збори до Тов. ім. Івана Франка, від. 146, на Н. Дітройт, в Укр. Н. Школі при Микей і Галек ул. — Р. Андрушків, рек. секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться дня 13-го марта, в гали церковній, о 1-ій год. пополудни. На сей мітінґ обовязково мають явитись всі члени, бо є важні справи до полагодження. Котрий член не явиться буде караний після статута. Рівнож повідомляєсь бувший уряд Тов. Українських Соколів, щоби принесли всі книги, котрі приналежні до згаданого Товариства. — Ів. Познанський, предс.; Ів. Камфоцік, кас.; М. Скибінський, секр.

ДІТРОЙТ, МИШ. Тов. Зап. Січ, від. 75, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 13-го марта, о 1-ій год. пополудни, в гали під ч. 3464 Cicotte Ave. Пригадуєсь тим, котрі еще не дали своєї датки на Сиротинець, щоби зложили на сім мітінґу. З довгуючими членами, коли не вирівнають своїх залеглостий, поступиться після права. Подаєсь інтересованим, що будемо принимати членів і дітий до Тов. і У. Н. Союза без вступної оплати. — С. Дідула, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Зап. Січ, від. 367, повідомляє, що місячний мітінґ відбудеться в 2-ій годині попол, в неділю, 13. марта, в гали парохіяльній, 303 Hudson Ave. Проситься членів прибути на той мітінґ, бо будуть важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — В. Пукіш, предс.; Мих. Антонів, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 248, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться дня 13. марта, в гали парохіяльній, о 1-ій годині пополудни. Проситься всіх членів прибути на час. Довгуючих просиься вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Вг Струж, предс.; Панько Турчин, кас.; Й. Урбан, секр.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 182, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що чвертьрічні збори відбудуться в неділю, дня 13. марта, о годині 2-ій пополудни, під ч. 47 Hope Ave. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Всі члени обовязково мають явитись на збори; неявившіся члени будуть карані після статута. Також подається до відома тим членам, що вписались до аматорського кружка, щоби прийшли на збори, бо будеться роздавати їм ролі до представлення. Довгуючих членів взиваєтся вирівнати свої залеглі вкладки. Будемо принимати нових членів до Тов. і У. Н. Союза без оплати вступного.—М. Пипюк, предс.; Гр. Яськів, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13. марта, о 1-ій годині пополудни в гали У. Н. Дому. Проситься всіх членів прибути на збори і вирівнати свої вкладки. Члени довгуючі більше як два місяці, будуть суспендовані. — Григ. Степанек, фін. секр.

ГАМТРАМК, МИШ. Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що збори відбудуться в неділю, дня 13. марта, в Укр. Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул., точно о год. 2-ій пополудни. Обовязком кождого члена бути на час, бо много є справ до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свою належитість. Тих членів, котрі еще нічого не жертвували на Сиротинець, проситься принести на ті збори. Тепер принимається без вступної оплати до У. Н. Союза, то кождого члена обовязком є приєднати хоч одного члена і вписати свої діти. — Іван Чайковський, предс.; Іван Курчак, рек. секр.

БОСТОН, МАСС. Дружина кн. Данила, від. 238, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться дня 13. марта, о годині 3-ій пополудни під ч. 136 Arlington St. в гали церковній. Обовязком кождого члена бути на сім мітінґу. Довгуючі члени мають вирівнати свої належитости найдальше до 21-го, бо в противнім разі поступиться з ними після статута. — Ілія Чопек, предс.; Йосиф Панас, кас.; Петро Музика, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Мир, від. 324, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться 13-го марта, в домі Укр. Громади на 23-ій і Брави ул. Обовязком є кождого члена прибути на мітінґ, бо є важні справи до полагодження. — Никола Самбір, предс.; Ів. Слободян, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє своїх членів, що мітінґ квартальний відбудеться в неділю, о годині 2-ій пополудни, 13-го марта, в Укр. Нар. Домі, 214 Fulton St. Проситься всіх членів явитись на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару після статута.—Ю. Шевчук, предс.; Я. Лещак, кас.; П. Остапчук, секр.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 247, повідомляє своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеться, дня 17. марта, в четвер, точно о 6:30 вечером, в Шкільнім Домі, 608 S. Heald St. Проситься всіх членів прибути на мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Ті члени, що ще не зложили жертви на Сиротинець, нехай стараються принести на сей мітінґ. Кождий член повинен заховати собі собі адресу секретаря, яка є: Peter Sass, 1228 Pearl St., Wilmington, Del.

РУСЬКЕ СЕЛО.

ПОДЯКА.

Складаю сердечну подяку тим людям, котрі офірували, що могли, на похорон А. Юречка, в сумі $20. Щиру подяку складають колєктори

В. Лоїван
М. Приз

55-6

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

КЕМДЕН, Н. ДЖ.

З забави на інвалідів.

На забаві в гром. М. Моцяка зібрав підписаний на наших інвалідів в краю $6.10, які вислано до Обєднання.

Жертвували по $1: І. Дуранович, О. Лазор, Н. Гец, Т. Гик, П. Мелько; по 50 ц.: М. Моцяк і М. Гик, а А. Гичка 25 ц.

О. Лазор.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Коляда на Рідну Школу.

Українське Запомогове Товариство Скалат ходило рівнож з колядою на Рідну Школу. Колядували: Василь Хрущ, Йосиф Забавчук, Яків Марків, Николай Марків.

Заколядували $68.00. Вислано через Обєднанне на Рідну Школу в старім краю $34.00, а на руки Комітету Р. Школи в Ню Йорку зложено $34.00.

Жертвували слідуючі: по $5.00: Іван Бабійчук; по $2.00: Дмитро Ціх, Йосиф Забавчук, Николай Марків, Петро Слободзян, Стефан Луцків, Павло Бараньковіч, Василь Киляровскі, Теодор Безкоровайний, Гринько Ярмолик, Яків Дідух, Василь Ничка, Василь Крупник, Николай Забавчук, Текля Цвікла, Яким Стасіна, Николай Забавчук, Йосиф Кузь, Іван Маланяк; по $1.00: Яків Марків, Анастазія Марків, Пилип Хрущ, Василь Хрущ, Теодор Антонюк, Павло Гануля, Павло Гануля, Николай Забавчук, Николай Щур, Йосиф Ціх, Гілько Пирка, Іван Сулик, Гринько Менденко, Петро Мілещук, Іван Ошуст, Петро Босак, Іван Гораль, Іван Мельничук, Іван Маланяк, Іван Гирівський, Стефан Шевчук, Антін Мілещук, Іван Козловський, Михайло Дячок, Михайло Каришин, Павло Заремба, Николай Лободзец, Агатон Скуба; по 50 ц.: Василь Грицик, Маланія Войтович.

Никола Марків, предс.

ЯК ТО БУВАЄ...

Був собі один чоловік... Такий лютий, що бувало йому жінка ніколи й нічим не догодить. — То не так зробить, то не так ходить, то в обіді борщу не досолить — кашу пересолить... Завсіди чоловікові тому щось бракує. А жінчина сліпа вибачує...

Усякі люде на світі бувають... Живеш собі помалесеньку та потихесеньку, хлібець заробляючи. Та стараєшся, аби нікого не розгнівати, марного слова нікому не сказати...

З порожнім вітром дороги нікому не перейдеш...

Дитині, й тій дорогу даси...

Що вже до начальства — борони Боже щонебудь про нього лихого подумати, не то, щоб ще промовити...

Зустрінешся з соатисом, привітаєшся з ним гарненько, про здоровлячко одвідаєш, цигаркою його почастуєш, ще й лишнього сірничка збавиш...

Коли з більшого начальства хтонебудь зустрінеться, здалека піднімеш шапку, та „дзен-добрий" скажеш... Дорогу даси...

Звісно — усякому начальству стараєшся догоджати. Часом буває — ні з того, ні з сього: „А покличте-но сюди Стецька, чи Гаврила!" — Отвлетіло тобі по потилиці!...

Хто-ж його зна!... Може тепер такий світ?...

Одного разу сидів я собі у хаті, бо погода була на дворі така гидка, що й носа не покажи.

Сиджу я тай сумую собі... Алеж хтось до хати постукався.

Хто-ж би міг бути? — думаю. Колиб з сеіян хто до мене йшов, то-б не стукав, бо звісно — по селах цього не водиться... Аж дивно мені стало...

Прошу до хати... Відчиняються поважно двері і входить пан постерунковий, з карабіною в руці...

Попросив я його сісти, тай запитав, чим йому можу послужити.

Сів собі гість, закурив цигарку, розклав по столі якісь папірці, тай став у мене питати, як я звуся, де народився і так далі, і так далі...

Відповідаю на питання, та думаю собі, що-б се значило? Думав так, думав, та таки й додумався, — аж зрадів. Серце моє від тих радощів затремтіло — мов торбу грошей найшов.

Ото писав я колись подання, аби мені було виділено кавалочок з тієї землі, що відходить від нашої церкви під парцелящю — то, мислю собі — що віносно цього й відомости пан збірає... Може — думаю— Бог дасть, то й я стану на власній земельці господарювати, бо — не вам кажучи — надоїло по чужих людях заробляти...

А постерунковий поглядає зпід лоба на мене, та все пише та пише... Писав, писав, та ще запитав мене, чи я до кого часто ходжу, яку маю ходу і чи маю собі дівчину, себто — наречену.

У мене — відповідаю йому— усі в селі селяне знайомі, але таких, аби я часто ходив, немає... Бо — кажу йому — коли часом чого мені забракне, себто: картопель, цибулі, бохончик хліба, то як же одному цим надоїдати? За це — кажу — мене можуть добре пробрати, що опісля й сором буде на вулицю вийти. Дівчини-ж собі я не маю, бо маючи дівчину треба носити їй гостинці... Звичай у нас такий... А мені не до гостинців... Буває, що по кілька днів не бачу й хліба, а по цілих тижнях пів золотого в кишені на махорку нема. Ходжу я — то на двох ногах, бо горівки з малих літ не вживаю а тоб — кажу — може коли й прийшлосяб рачки лізти, та по дорозі ногами „глаголи виписувати"...

Не сказавши на таку мою відповідь ні пів слова, гість мій зложив у калитку свої папери, сказав мені „пшепрашам" та „довідзеня" і — поплентався своєю дорогою.

Опісля я довідався, навіщо списував з мене відомости постерунковий: кажуть, що закон новий вийшов, аби усіх трохи письменних пописувано було...

Алеж, на віщо це робиться, заріжте— не знаю, хоч бери тай плач, як те дитя, що з маком кашi йому не дали...

Забутий.

(„Українська Громада).

ВІДОЗВА

ДО РОДИМЦІВ СЛОБОДИ ЗОЛОТОЇ, ПОВІТ БЕРЕЖАНИ, ГАЛИЧИНА.

В кого українське серце, той не повинен забути за калік, інвалідів і за сироти по українських жовнірах. Це чисто людський обовязок.

Але наша народна честь вимагає від нас ще й того, щоби ми не забули за могили полеглих наших героїв.

Такий памятник хочуть здвигнути наші братя в нашім рідним селі. А ми повинні їм як щирі Українці і патріоти допомогти в так гарнім і благороднім ділі.

В Канаді вже офірували на ту ціль по $25: Петро Завадівський Данило Іваськів, Зенько Кіналь, Гриць Будник, Василь Королишин; по $2: Марія і Текля Завадівські.

В Ню Йорку рівнож почали збирати а гром. Михайло Коцай офірував перший $10, а по $5: Гринько Королишин і його дочка Настя Королишин, Дмитро Конай, а Олекса Злотюк $2.

Жертви можна слати прямо до краю до Виділу Читальні „Просвіти".

Чесні Громадяни. Не зволікайте з так гарною справою і складайте жертви.

Гриць Будник,
Гамильтон, Канада.